

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SORANER - *bladet*

Månedsskrift for Soransk Samfund

Årgang 67 . Nr. 3

Marts

1982

Læs inde i bladet om FAXE BRYGGERI –
historien om en succes med soransk islet.

Indhent tilbud på

Person-, Last-, Varevogne

MERCEDES-BENZ

4300 HOLBÆK
Hovedvej 4
(03) *43 41 22

4400 KALUNDBORG
Slagelsevej 162
(03) *51 11 66

4500 NYKØBING Sj.
Autogården
(03)* 41 11 22

Nyt tøj til bilen

ALTIKA

Autokonfektion
Blegdamsvej 28
2200 København N
(01) 39 64 41

Poul & Bent Henningsen
(1939)

**H. C. Bjødstrup
Jensen**

Urmager & Optiker

St. Kongensgade 32
1264 København K
Telf. 15 18 21

Grundlagt 1821

Sorø Akademis
Skovdistrikt

Telf. (03) 63 01 25

gælder det **SPHAGNUM** så tal med

Pindstrup Mosebrug A/s

Pindstrup
8580 Ryomgård
Telefon (06) 39 61 00

SAAB

**LANCIA
POLSKI FIAT**

Salg - Service

Aut. SAAB-forhandler
NIELS THIELE

Automobiler
STENLØSE

Tlf. (02) 17 00 72

**SVEGÅRDS
BOGHANDEL
SORØ**

TELEFON (03) 63 00 27
POSTKONTO 6 00 71 63

THOR-VASK - NÆSTVED

TELEFON 72 25 50

C.M. Tom Petersen
Academia Sorana

efter tegning af Christian Tom-Petersen

SORANER-BLADET

MARTS 1982

67. ÅRGANG

NUMMER 3

FAXE BRYGGERI

Soranerbladet prøver udover det traditionelle stof at give sine læsere indtryk af gamle soraneres virke både i Danmark og i udlandet, og artikler om dette emne er velkomne til hver en tid.

I dette specielle tilfælde kunne man fristes til at kalde Faxe Bryggeri en soransk virksomhed. Det ses ved Soransk Samfunds årsfester, at bladets læsere sætter pris på FAXEs produkter (og bagsideannoncerne i Soranerbladet er en værdifuld støtte og et håndslag fra 3 gamle soranere: Direktør *Bent Bryde Nielsen* (S 57), siden 1960 den øverste leder af bryggeriet, direktør *Niels Dreyer* (S 55) og underdirektør, brygmester *Dan Ibæk* (S 54).

Det hele begyndte for godt hundrede år siden med, at ølhandler Rasmus Nielsen overtog salget af Antoniebryggerierne i Præstøs produkter. Han havde en datter Nikoline, der giftede sig med Conrad Nielsen, og de to begyndte at brygge hvidtøl i bryggerset til deres lille hus, der stadig er bevaret på bryggeriets område. Det var et slæb, for de to var alene om arbejdet. I 1914 døde Conrad Nielsen, men hans kone fortsatte energisk arbejdet, selv om hun havde tre mindre drenge at tage sig af, og da de kom ud af skolen, tog de også fat. De blev tidligt vænnet til hårdt legemligt arbejde, og det gik stadig fremad. Kredit var et uartigt ord, sparsommelighed var nødvendig, og kvalitetskravene slækkede man ikke på.

Medarbejdernes antal voksede, og i dag er der ca. 800 ansatte på bryggeriet, hvoraf mange har fejret 25 års jubilæum.

Koralvand

I 1928 begyndte FAXE BRYGGERI også at fremstille mineralvand. Dengang kostede en Faxe Mineralvand 10 øre, mens konkurrenternes pris lå på 16 øre. Det gav vind i sejlene,

for kvaliteten var i top.

Men efterhånden var der ikke vand nok i Faxe. Noget måtte gøres, og man borede efter vand, og i 80 m's dybde fandt man det fineste og reneste koralvand i en boring, der gav 25 kubikmeter i timen. Der lå i urtiden et koralrev fra Linhamn over Faxe til Næstved, og koralkalken har filteret vandet, der er så rent, at det kan fyldes direkte i flaskerne. Der findes ikke andetsteds i Danmark vand mættet til dette, men dengang tænkte man ikke på at bruge dette fremragende vand i reklamen!

Det stærkere øl

Men når vandet er så godt til mineralvand, må der også kunne brygges stærkt øl med det, og de tre brødre, som ikke havde nogen bryggeruddannelse, og deres mor begyndte at producere pilsner og andet stærkere ølsorter i 1937, efter at de havde fundet og ansat en ung veluddannet brygmester Henrik Stilling, der i høj grad har andel i den succes, det stærkere øl fik.

Efterhånden var FAXE BRYGGERI ikke mere et lokalt bryggeri, men rettede blikket mod resten af Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.

Det gik – det gik godt, men noget langsomt, for der er jo også andre bryggerier i Danmark, som det kan være svært at konkurrere med!

I 1945 trak Nikoline Nielsen sig tilbage fra ledelsen, bryggeriet blev omdannet til et interentselskab, og de tre sønner fortsatte til 1960, hvor de alle tre døde med korte mellemrum, og så sad to enker tilbage med ansvaret og problemet om den fremtidige ledelse.

Ekspandere eller dø

En af sønnerne *Bent Bryde Nielsen* var kun 23 år. Turde man overlade ham ledelsen? Ja,

man vovede springet, og så gik det stærkt fremad. Det gjaldt om at ekspandere eller dø. Den gamle traditionelle forsigtighed måtte vige for nye tiders krav, og hurtigt samledes et team af unge ledere, præget af fremsyn, fantasi og vovemod, der samtidig levede op til de gamle traditioner og den samarbejdsånd og det kammeratskab mellem alle medarbejdere, der har båret FAXE BRYGGERI frem.

I dag er bryggeriet et af de mest moderne i Europa, der i 1979 solgte 407 millioner flasker øl og vand. I Hedensted i Jylland er der en afdeling, der tapper til Jylland, og hver dag går en række store tankbiler med koralvand fra Faxe derover og vender tomme tilbage.

Det går stadig fremad for FAXE BRYGGERI, der i dag har kapacitet til at brygge 300 millioner flasker øl om året.

Tappehallen har fem tappekolonner, hvoraf den yngste kan producere 60.000 flasker fadøl i timen.

FAXE BRYGGERI er nu et aktieselskab med en aktiekapital på 60 millioner kr., hvoraf 9.000 aktionærer ejer B-aktiekapitalen på 48.75 millioner kr. A-aktierne ejes dels af Nikoline Nielsens efterkommere og dels af Faxe Fonden, som igen ejes af medarbejderne og anvendes til hjælp til uddannelse af medarbejdernes børn og til gavn for medarbejderne i det hele taget.

Bryggeriets produkter

Uden at fornærme nogen kan man nok sige, at Faxe Fad, »Den lille buttede«, der lanceredes i 1976 og på kun tre måneder satte Faxes andel af salget af kasse I øl i Danmark op fra 3.8 til 13.2 pct., er det kendteste Faxe-produkt i dag. I 1979 fik den en storebror på halvliterflaske, og samme år kom *Faxe Premium*, der smager som en guldøl, men kun har almindelig pilsnerstyrke, hvilket er en for-

del for dem, der kan lide guldølsmagen, men er nervøs for promillen!

Lys Faxe hvidtøl smager hen ad pilsner, men indeholder kun 2¼ pct. alkohol. Af denne sort brygges ca. 30 millioner flasker om året.

Det nyeste skud på Faxestammen er »*Light*«, der smager som Faxe Fad, men er alkoholsvag. Den kom på markedet i februar 1982.

Og så er der *Faxe Koral*, citron, ananas, appelsin, rød og grøn sport og *Faxe Kondi*, den sidste fremstillet i samarbejde med Knud Lundberg. De tre »*Nikoliner*«: appelsin, græpe og citron er fremstillet uden farvestoffer og konserveringsmidler og indeholder mere frugtsaft og mindre sukker end de andre produkter på markedet.

I de senere år har FAXE BRYGGERI oparbejdet en stærkt stigende eksport til en række lande. Som eksempler kan nævnes Japan, Sverige, England, Tyskland og Grønland, som i denne forbindelse betragtes som eksportområde af hensyn til beskatningsreglerne.

Den gammeldags sans for kvalitet er stadig i højsædet, og ønsket om at være »*leverandør til det danske folk*« er fortsat i centrum.

Hvert år kommer der mange mennesker for at se byggeriet, og det er en oplevelse, som det er værd at køre efter.

Det mener i hvert fald dette blads administrator og

Red.

P. S. Jeg skulle hilse fra Niels Dreyer og sige, at alle gamle soranere – hvis vejen skulle falde forbi FAXE – er velkomne til »at kigge ind«. Ring dog for en sikkerheds skyld i forvejen til *besøgschef Georg Petersen* på (03) 71 37 00 og aftal tid.

Red.

Soranerfrokosten den 4. februar 1982

Kun tretten til en foredrags-frokost den 4. februar – sølle!

Til gengæld nært samvær omkring bordet, hvor følgende bænkedes sig: Svend (æres-) Clausen '25, der fungerede som formand ved det, at Palle (der sendte en undskyldende hilsen) praktiserede udi Chirurgiens Konst hele fomiddagen. I øvrigt talte det soranske collegium følgende: Herluf Krog-Meyer '09 (nestor og honorarius), Edvard Suhr '14, Laurids Schrøder '25, Mogens Kongsted '26, Holger Frandsen '27, Peter Waagstein '31, Helge Andersen '35 (det var de otte gamle, nu følger de fem unge), Paul Rantzau '37, Claus Grønne '75, Lars Dalgaard og Franz von Jessen begge fra '78 samt vor trofaste benjamin John Chr. Jensen fra '79. Honoris signum sås båret af såvel Herluf som Svend; trænde var i blazere med korrekt våbenføring, tvende havde påmonteret gemen soraner-nål, mens

resten var splitternøgne, d.v.s. uden mindst udvortes soransk identifikation.

Mødet fangede an med den stedfortrædende formands velkomst til de fremmødte, som han samtidig opfordrede til at udbringe et leve for vor gamle skole – det skete med traditionel appel, hvilket imidlertid ingenlunde kunne siges om afsyngelsen af »Jeg veed et sted...«; selv om Herluf som vanligt sang for med fuldttonende og ædel bas, gik et par linjer rent i skuddermodder, og sangen forstummede et øjeblik (!), dette affødte en bemærkning fra Svend gående ud på, at fremførelsen nu med rette kunne betegnes som anført i de østrigske psalmebøger: »Eigene Weise«! En højere analyse viser, mener jeg, at sunget ud af erindringen går første, anden og tredje linje glat igennem (1. Jeg veed et sted..., 2. Dets Navn skal aldrig..., 3. Der leger Fisken...), men så begynder så gu det *svære*, nemlig den med

droslen og den stille sø skarpt efterfulgt af båden, der glider langsomt, ikke under vandet, men *landet* (flab, som du er!), hvorefter bølgen sukker under årens slag, mens (i syvende linje) den ranke Hjort (*ikke* lektoren!) spejler sig i vandet, vel at mærke kun når månen (i sidste og ottende linje) forvandler nat til dag! Vox memorialis er følgelig for hver linje successivt: Stedet, Navnet, Fisken, Droslen, Båden, Bølgen, Hjorten, Månen! Men: »Vil-eller-vil-I-ikke?nåså!vilikke!« som Fatter sagde.

Turen var nu kommen til foredragsholderen *Claus Grønne*, der indledningsvis fortalte, at han havde opholdt sig i Rom i en længere periode og ikke anet mindste uråd, da Soraner-Bladet ankom og erindrede ham om, at han i en dunkel fortid havde afgivet Salling det løfte at tale ved en frokost. Nu så han sig annonceret som februar-taler docerende over emnet: »Arkæologiens vilkår i en moderne storby – og byens problemer med de mange fortidsminder«, et emne, der var – som Claus stille ytrede – udmærket egnet til en doktor-disputats, men mindre velegnet til behandling i et restaurationslokale uden faciliteter for lysbilledforevisning og uden de nødvendige vægplancher til belysning af de problemer, oldtidslevnene i Rom (thi det var storbyen!) udgør, og de fantastiske ideer og projekter, man fra det romerske bystyres side har udtænkt for at løse dem. – Trods disse mangler snød Claus os ikke for et meget interessant foredrag, der bringes som en særskilt artikel. Bagefter var spørgelysten hos det lydhøre publikum selvfølgelig stor, og alle fik velunderbyggede svar, men emnet gav også anledning til bidrag fra tilhørerne: Waagstein mindedes en dygtig rejsefører, der havde fremmanet hans hedeste ønske: Forum Romanum i sin fordums pragt. Den største tilfredsstillelse på selsomme forum havde for Svend været synet af Menora-en, den svarmede lystestage fra templet i Jerutalen, indhugget i relief på Titusbuen; dette bragte ham i erindringen til Jericho, hvor han og fru Ella havde haft en skøn arkæologisk oplevelse: guiden var blevet forhindret, og en tilsyneladende ubetydelig ung mand overtog føringen. han var imidlertid overordentlig kompetent og viste sig at være ... professor i arkæologi ved universitetet i Jerusalem! En spørgelysten dame fra USA var ikke til at stoppe, men til sidst lykkedes det: to mægtige kanoner på en bjergtop ved vejsiden tiltrak hendes opmærksomhed: »What's that up there?«. Svaret kom omgående: »That's only decoration, madam! – Frandsen nævnedes »Peleiden« (Holten Bechtolsheim, herlovianer fra 1893, lærer på Sorø fra 1904 til 1941, alle tiders fine pædagog), og det gav selvfølgelig anledning til en masse sjove historier; her blot en lille mundsmag: Rudolf Dahl, klassekammerat til Svend, også kaldet »Grinde«, da han var færing, røg mange og dyre cigaretter (a 1 øre) med det forjættende navn »Sappho«. Holten havde selvfølgelig bemærket dette og foreholdt Dahl de store udgifter forbundet dermed, ja, hans for-

brug ville i overskuelig tid nemt komme op på, hvad Holten brugte til sine leveomkostninger på et halvt år i Grækenland! Nærme-re adspurgt, om dette virkelig var muligt, erklærede Holten, at hans daglige fornødenheder selvfølgelig var såre beskedne: »En stor krans tørrede figner, som jeg fører med mig – båret omkring halsen – er tilstrækkeligt! – I forbindelse med »Peleiden« faldt talen også på den daværende undervisningsminister Nina Bang (1866–1928) – det var hende med Borgbjærgs kjøleskøder – Schrøder fortalte, at han havde inklineret for hendes datter ved kongeballet, og Svend mindedes en episode ved samme lejlighed: han havde stået i en interessant samtale med Holten, der lige var kommet hjem fra Grækenland, da Nina Bang pludselig brød ind. Holten sagde, henvendt til hende, uden et øjeblik tøven: »Undskyld et øjeblik, kan De ikke se, at jeg taler med den herre? – Herlige historier fortalles om frøken Prip, der fungerede som vikar under Holtens Grækenlandsrejse: kastanjeeksplosionerne i kakkellovnen forskrækkede hende såre, og de videbegærlige elever krævede grundig og nøjagtig oversættelse af Aristophanes' »Skyerne!«

Oprømte af sublim belæring og herlig fortælling tog vi afsked med hinanden, forinden havde vi dog anmodet Claus om endnu et frokostforedrag: Yderligere aktuelt arkæologisk om Forum Romanum, selvfølgelig ledsaget af fremragende lysbilleder og fine plancher ... han tog det meget pænt uden egentlig at love noget bestemt ...

På Prætoria fortsattes samtalerne om både dit og dat mellem de oplagte fremmodte (denne gang nævnes de ungdommelige først, bortset fra referenten, den fhv. gl. red., der for en gangs skyld er tilbageholdende): Waagstein, Schrøder, Claus, Lars, Franz og John samt Jølver '78, der sandelig sad og småhyggede sig i splendid isolation ved et par pilsnere, da vi dukkede op – det blev stemningen imidlertid ikke det fjerneste trykket af, navnlig ikke da han med begejstring erklærede, at vi fra nu af ville møde ham ofte ... glædestårerne randt naturligvis fra hvert et øje ved slige tidender!

Waagstein og mig (som det åbenbart hedder på moderne dansk) var på vor sene vandring ad frederiksbjergske veje enige om, at det soranske kammeratskab ikke alene var af det gode, men af det *aller* bedste!

Paul Rantzau.

Soranerafterner

i »Det lille Apotek«

i Store Kannike Stræde afholdes den 1. marts, 5. april, 3. maj og 7. juni.

Per Salling.

Om batøk - især i det sønderjyske

Af Poul Orebj Petersen (S 23).

I oktober 1939 blev jeg forstander for Rønshoved børnehjem med tilhørende privatskole, beliggende ved Flensborg fjord. I det følgende forår ville jeg lære drengene at spille batøk, men til min overraskelse viste det sig, at nogle af dem kendte spillet. De kaldte det *pløk*.

Denne hændelse blev jeg mindet om, da jeg læste de artikler, Soranerbladet på det sidste har bragt om batøk. Jeg fik lyst til at vide lidt mere om spillets udbredelse her på egnen, og ved lejlighed udspurgte jeg folk, som kunne tænkes at kende til det, og jeg fandt frem til mindst ti, som havde spillet det som børn. Jeg satte mig i forbindelse med Adriansen, Sønderborg slots museum, og fik det råd at efterlyse spillet i dagspressen, hvorefter jeg fik optaget et indlæg i Jydske Avis, i Jydske Tidende og Vestkysten.

Reaktionen var overvældende. I nogle dage måtte jeg ustandselig løbe til telefonen, og postbudet afleverede daglig breve. Det blev til over 100 samtaler og ca. 40 breve, med de tidligere vidnesbyrd i alt ca. 150. Det var meget fornøjelige samtaler med mennesker, der mindedes barndommens og ungdommens glade stunder, når de spillede pløk, eller hvad de nu kaldte det. Mange brevskrivere havde givet sig tid til lange, grundige beskrivelser af spillet. Både mundtligt og skriftligt fulgte en omtale med af andre gamle spil, af personlige oplevelser og træk af livet for år tilbage. En morsom og god oplevelse blev det.

Naturligvis bør dette materiale ikke gå tabt, og jeg har da også truffet aftale om, at museet på Sønderborg slot og Nationalmuseets etnologiske undersøgelser får kopier.

Batøk har nok været mere udbredt i Sønderjylland end i det øvrige land, hvor det skal forekomme ret sporadisk, og det hænger naturligvis sammen med, at det er indvandret sydfra. Men også i mit materiale fordeler spillestederne sig noget ujævnt. I en sådan ret overfladisk undersøgelse må man regne med tilfældigheder. Fra Tønder og omegn i vest til Tinglev i øst og nordpå til Bedsted er der kun 2 opgivne spillesteder. På Als og i Sundeved er næsten alle sogne repræsenterede. Midt i landet, fra Branderup til Rødding ligger stederne meget tæt.

Mange forskellige navne for spillet

Nu lidt om navnene på spillet. Dem er der mange af. De to helt dominerende er *Pik-pol* og *pik-pak*, der formodentlig begge går tilbage til det tyske *Pick-Pfahl*. Øst for en linje omtrent fra Padborg til Åbenrå, til lige øst for Sønderborg har jeg navnet *pik-pol* med enkelte varianter: *pik-pul*, *pik-pøl*, *pik-polt*. De to meddelelser fra Holbøl sogn har *pløk*. Kommer vi længere ud på Als, så er der for-

uden et enkelt *pik-pol* danske navne som: *pløk*, *kæp*, *stok*, *stage*, *stav*, *spyd*.

Vest for nævnte linje har vi mod syd det omtalte »tomme« område, men nord for det, helt op til Rødding, hedder det helt overvejende *pik-pak*. I yderkanterne af området vakler sprogbrugen, og der træffer man navne som: *pik*, *pik-palli*, *pik-pissel*, *pind*, *pind-kok*, *peffel-pind*, *pits-val*, *pløk*, *stok*, *stå*, *stang*, *pikum-pak*. Morsomt nok er det, at Torp og Stubbæk sydvest for Åbenrå, Kolstrup umiddelbart nord for byen og 1 meddeler fra Åbenrå har navnet *lort* eller *lortpind*. Byen synes navnemæssigt at være et blandingsområde. Foruden 3 gange *pløk* forekommer også *pik-pak*. Endelig kom fra Rødekro navnet *patyk*, der jo nok kunne få en gammel soraner til at spidse ører. Vedkommende havde lært det af en mand, der var kommet fra Fredericia. Hr. Ole Højrup, Nationalmuseets etnologiske undersøgelser, fortalte, at spillet har været dyrket temmelig meget i Fredericia, og da det er en garnisonsby, kan det tænkes, at gamle soranere som officerer har bragt batøk med til byen. Det kunne måske opklares. Fra egne uden for Sønderjylland har jeg flg. oplysninger fra personer, der er flyttet til landsdelen: Fra Lille Andst har jeg navnet *pløk*. Navnet *kong* synes almindeligt i Kolding-Vejle området. Der er 3 eksempler fra omkring Hejls, 1 fra Brakker, 1 fra Ågård og 1 fra Bredal. Fra Kjellerup er der navnet *spyd* (jf. S.B. årg. 6 nr. 4). På Fyn har Branderup *pind*, Gelsted *kæp* og Årup *pik* eller *kæp*. Fra Sjælland har jeg *pløk* fra Højrup, Stevns og *kris-kras* fra Asnæs, Odsherred. Her var navnet muligvis kommet med en lærer fra Nordjylland.

Fra Sydslesvig, hvor der sikkert kunne gøres en rig høst, har jeg kun to navne, begge fra det frisiske: *pik-pak* og *pik-puule*. Spillet har jo været kendt i mange lande, og jeg havde den oplevelse i sommer at træffe en pensioneret kollega i Svejts, som havde spillet *Stöckli* i sin barndom i en højtliggende landsby.

Hvad spillet angår, er der i hovedsagen to principper. I områderne med navnene *pik-pol* og *pik-pak* spiller de fleste på den måde, at man erobrer, dog ikke til eje, den *kæp*, man slår om, og må spille videre med den, således at man får flere chancer. Vinderen står til sidst med alle kæppene, men det kan bølge frem og tilbage længe. De fleste steder må man tage flere kæppe med, og man aftaler, med hvor mange man vil spille.

Andre spiller med 1 *kæp*, og man går ud, når den er væltet. Jeg har efterlyst en rangfølge i lighed med den soranske, men kun truffet ganske få. I Stubbæk blev man først født, så døbt, kom i skole, blev konfirmeret, forlovet, gift, sluttende med guldbryllup eller med et vist antal børn. I Bredal hed det:

konge, kejser, pave, 1. apostel, 2. apostel o.s.v. til den 12. Brakker havde en rangfølge, der sluttede med konge, kejser, pave.

En spillemåde falder helt uden for den gængse. Man tegner en stor cirkel, slår sin pløk i, tegner en halvcirkel uden om den og erobrer det afgrænsede stykke. De andre gør ligesådan, men det er tilladt at slå de andres pløkke om. Der er 2 eksempler på dette spil, der synes at være en krydsning med legen at »stikke land«. Der er, som man kunne vente, en lang række specielle, lokale regler, som det fører forvidt at omtale. En ting er det nødvendigt at have en regel for, og det er, om kæppen er væltet eller ej. De fleste holder på, at en kæp er væltet, hvis man ikke kan få en knyttet hånd under den yderste ende af kæppen, andre nøjes med 3 fingre eller endog 1.

Tjørn er bedst

Hvad kæppene angår, er der stor enighed om, at *tjørn* er det bedste materiale, blommetræ og æbletræ er også udmærket. Bøg er godt, hassel og eg kan også bruges. På østlandet med de mange levende hegn har drengene haft let ved at skaffe sig kæppe. De havde tit et helt lager. Spidsen måtte ikke være for kort, og det var godt at brænde den i spidsen. Ude ved vestkysten kunne det knibe med at få friskt træ, men egerne fra et kasseret vognhjul var ganske udmærkede. I Rudbøl brugte man tit topender af kasserede bundgarnspæle. Nogle forstærkede spidsen med en kappe af jern eller blik, andre steder var det forbudt. Et par steder spillede man ligefrem med stokke af studejern eller med gamle bajonetter fra 1. verdenskrig. De virkelig gode kæppe kunne gå i arv til yngre søskende, og det kunne også ske, at man handlede med dem.

Undervejs i samtalerne eller i brevene kom der af og til sidebemærkninger til beskrivelsen af spillet. Der var f. eks. drengen, der lærte at spille *pindkok* af en mand, der havde spillet det som tysk soldat ved fronten, når der var lidt fritid. Der var det unge ægtepar, der boede lidt afsides og om søndagen underholdt hinanden med at spille *pik-pol*. Der var skolen, hvor spillet blev forbudt, fordi drengene fældede tjørn i skolens hæk for at skaffe kæppe. Eller den skole vesterude, hvor børnene var så ivrige med deres pik-pak, at de ikke hørte, at læreren klappede i hænderne for at få dem ind til time og derpå belønnede deres iver med spanskrør (det var i 20'erne). Der var den gamle mand, der boede lige syd for Kongeåen og havde været mellem de første, der i 1919 kunne komme på dansk efterskole efter krigen og på Skibelund blandt meget andet havde lært spillet, og som fortalte om broderens flugt fra det tyske militær over åen og om megen anden illegal færdsel over den. En mand i 60'erne fortæller, at når han og hans tre brødre mødes, skal de gerne have en omgang »spitsval« (tysk wahl af Pfahl), og at de en gang, da de skulle besøge den ene bror ved København, havde kæppe med i bilen til at spille med. Værd at nævne er det også,

De fire brødre spiller »spitsval«.

at drengene i Sdr. Hygum i 40'erne kaldte det at vælte en modstanders kæp at fælde den, men også brugte det gamle udtryk at »hærpe den« om det samme. De havde navne på deres kæppe: Odin, Thor, Skræp o. l. Man mærker højskolens nærhed. En mand på 57 har spillet med sine børnebørn på en campingplads og lært børn fra Skælskør og nogle hollændere at spille med. En gammel mand fortæller, at når alle kæppe var slået i, skulle de sige en bestemt remse. Endelig beretningen om et selskab, der på tur oppe i Sverige en lys midsommernat spillede pik-pak fra kl. 17 til næste morgen kl. 8, »da kunne vi ikke løfte armene længere«. Det må da fryde enhver batøkenusiast!

Der er ingen tvivl om, at spillet har været døende siden 2. verdenskrig. Det belyses tydeligt at aldersgrupperingen af meddelere. Den største gruppe 60–70 år har 36. Over 70 år er der naturligvis ikke så mange i live. Der er der 24, hvoraf 4 er over 80, den ældste endda 90. Gruppen 50–60 år har 26. Mellem 40 og 50 år er der 18, og endelig er der 14 mellem 30 og 40 år. Nogle af disse har spillet det efter 1960. En del har desværre ikke opgivet alder. Det er dog ikke sådan, at dette fornøjelige spil er helt glemt. En ung mand på 19 fortæller, at han spiller det af og til. Han har lært det hos spejderne i Åbenrå. En spejder på 17 og en på 13, begge fra Toftlund beretter, at spejderne der stadig dyrker spillet. Børnene i Rens skole har spillet det indtil for få år siden, og en yngre lærer spiller pik-pak med sine elever, når de er på lejrskole. Sådan vil spillet nok leve videre her og der til megen fornøjelse for dets udøvere. Men en bred folkelig tradition bliver det næppe mere.

Grundene til denne uddøen, som spillet deler med pindspil, trille og andre gamle lege, er mange. Velfærdens har gjort det muligt for børnene at deltage i dyre fritidsaktiviteter, samfundet stiller sportspladser, svømmehaller og kurser af enhver art til rådighed. Forældrene køber dyrt sportsudstyr, rideheste og

knallerter til dem. Det er alt sammen udmærket. Men det er oftest fritidstilbud, der organiseres og ledes af voksne. De gamle lege satte børnene selv i gang. Der var noget vældigt udviklende i, at de for legens skyld måtte lære at samarbejde og selv at dømme efter vedtagne regler.

Nedleggelse af de mange mindre skoler har accelereret denne udvikling. Der trivedes de gamle lege og spil. Mange meddelere fortæller, at de spillede pik-pak, eller hvad de nu kaldte det, i frikvartererne. Nogle lærere var endda interesserede. Enkelte steder skete der uheld under spillet, så det blev forbudt, men ellers er mange i skolen blevet fortrolig med spillet fra deres første skoleår. Nutidens store, asfalterede skolegårde med masser af børn er jo uegnede for lege af den art som også for de fleste andre fælleslege. Måske er de fremmende for mobning.

Når fælleslege, indendørs og udendørs, er ved at blive glemt, har vel også fjernsynet sin store del af ansvaret. Forhåbentlig kan en del af dem overleve i fritidshjem, spejderlejre o. l.

Hvad det historiske og sproglige angår, skal jeg henvise til S.B. årg. 66. Når spillet

træffes i Sorø 1825 under navnet pickfolt, er det sikkert rigtigt, at det er kommet fra et sted i hertugdømmerne. Batøk kunne vel tænkes at være kommet fra en anden kant. Jeg var meget spændt på, om dette navn skulle dukke op. Det ene, der kom, pegede jo hen på Fredericia. Hvornår pik-pol og pik-pak er kommet til Nordslesvig, kan man kun gætte på. Handelsmanns legebog, Kiel 1862 har navnet pick-pahl fra Holsten og Slesvig, men det kan jo have været her længe før. Det er på den anden side tænkeligt, at pick-folt kan være »hoppet forbi« til Sorø. Det ville være morsomt, om andre ville lave en undersøgelse som denne på deres hjemegn.

Til slut skal jeg nævne, at flere af meddelerne har inviteret mig på en dyst, hvad jeg nok må renoncere på, men en af dem, en gammel soraner, læge *Carsten Vagn-Hansen* (S 56), *Rådhusgade 9, Åbenrå*, er meget opsat på at finde kampfæller. Jeg har fået lov at opgive hans telefonnummer, (04) 62 48 11. Det skulle glæde mig, om der kom noget ud af det.

NB! Jeg er blevet gjort opmærksom på, at det i Fredericia skulle hedde *politik*.

Poul Oreby Petersen (S 23).

Om Gerhard Rosencrone (s 1840) og Carsten Hauch

I Hardanger i Norge ligger et gammelt baroni, Rosendal, som en idyl mellem de høje fjelde Malmanger og Melderskin. Det stammer fra det 17. århundrede og har en spændende historie, som dog er udeladt her. Blot skal gengives et brudstykke af en artikel i Danmarks Posten oktober 1956 af *Edward Welle-Strand* om en gammel soraner *Gerhard Hoff Rosencrone* (S 1840) og hans lærer digteren *Carsten Hauch*, der med sin familie besøgte sin fødeegn som sin tidligere elevs gæster. (Artiklen er fundet af *A. Kann Rasmussen* (S 22):

Da den sidste baron til Rosendal døde i 1837, opstod der tvivl om, hvem der havde ret til at efterfølge ham som stamhusbesidder. Det blev hans eldste sønn *Marcus Gerhard Hoff Rosencrone* (S 1840), og han klarede gennem de 46 år han var knyttet til Rosendal å sette spor efter sig i vide kredser, en central og ruvende skikkelse i stamhusets saga. Han skapte stamhuset cm fra et gammeldags baroni til et moderne storgods. Han vokste sig slik sammen med *Kvinnherad* og *Rosendalsbygden* først og fremst, at folk derinne fremdeles i dyp ærbødighet kaller ham »Gamle baronen« endå han ikke hadde adelige rettigheter. Dette viser kanskje best, hvor høiaktet han var i den viser kanskje best, hvor høiaktet han var i den bygden, hvor han fikk utfolde sitt initiativ og evner. Det var ikke bare jordbruket han interesserte sig for ved å anlegge en avlsgård med utvalgte dyr i nærheten av borgen for å kunne drive rasjonell heste- og saueavl. Han

opprettet også en slags folkehøiskole med fri undervisning for gutter fra *Kvinnherad*. Han underviste selv ofte guttene i geografi og holdt oplesninger for dem. For elever som gjerne ville lære fremmede sprog, ga han selv gratis privattimer på sitt kontor på stamhuset.

Da skolens fire år efter stifterens død blev nedlagt hadde fem hundred unge, lærelystne gutter gått gjennom den. *Hoff Rosencrone*s søstre holdt en barneskole for piker og gutter i 4-5 års alderen.

Stamhuset fulgte slekten *Rosencrone* til 1927 da professorinde *Clare Gædeken* ved gavebrev overdrog godset til universitetet i Oslo. Da universitetet overtok det hadde det foruten *Rosendal avlsgård* 338 matrikulerte bruk og 196 plasser og tomter. Mange av disse lå i *Kvinnherad herred*, mens en del var spredt over herreder i *Sunnhordland*, *Midthordland* og *Hardanger*. Mange kirker tilhørte også godset, men de er forlenget innløst av bygdefolket. *Leilendingerne* har også fått kjøpt sine bykselbruk både før og efter at universitetet overtok baroniet.

Det er en stor opplevelse å gå gjennom baroniets have med flere tusen roser blussende i solen, roser med mange navne og med en duft så sterk, at en nesten skulde tro, at en var kommet inn i selve *Paradisets* have.

Det 200 år gamle valnøtte ved hovedportalen er blitt noget skrøpelig, så det er støttet opp, men det bærer enda nøtter i de gode somre. Det kan en kalde å bære alderdommen godt.

Hovedbygningen ligger helt skjult av bok og ek, mektige trær med veldige kroner over ranke stammer. Morbærtrerne langs fasaden er en fryd for øiet, et levende nettverk av stor skjønnhet mot den hvite kalkpussen. De får bær hver eneste sommer.

I solveggen modnes ferskener og aprikoser i gode somre, og i drivhuset henger druerne i tette klaser. Der er også en masse eple- og pæretrær, plomme-, kirsebær- og morellbusker, likesom et stort areal er utlagt for jordbær, bringebær og grønnsager. Det er fruktbar jord på det gamle baroniet, hvor det ikke lenger er nogen baroner. Derimot kan en kanskje møte en eller flere professorer fra Oslo universitetet, når en går gjennom haven med de mange vekster en sommerdag.

I Rosendal vokste det ved forrige århundredeskifte opp en norsk-dansk dikter som aldri skulle komme til å glemme stedet: *Carsten Hauch*. Han blev opdratt på Malmager prestegård, hos den lærde sogneprest Niels Hertzberg som hadde et slikt klokt grep på fri barneopdragelse, at han var langt forut for sin tid. Carsten Hauch fikk som barn ferdes hvor han vilde i Rosendal, på land og sjø. Han blev en flink svømmer, skiløper og sportsfisker i den store lakserike elven i Rosendal. Det fortelles i Rosendal en historie om at Hauch på en av sine skiutflukter til Myrdalsvannet møtte en stor bjørn. Hauch blev ikke skremt av bjørnen, men denne tok flukten oppover liene. Etter møtet med bjørnen fikk Hauch ikke lov til oftere å dra alene på ski i Myrdalsvannet.

Det er sandsynligvis en laget historie. Hvis Hauch virkelig hadde møtt en bjørn ville han sikkert ikke ha glemt å fortelle et slikt dramatisk møte i sine barndomsminner fra Rosendal. Det ville ihvertfall ikke ha lignet ham.

Men der er så mange gamle sagn og fortellinger i Rosendal og de fleste er selvfølgelig knyttet til baroniet, sagn om ulykkelig kjærlighet, tragedier og intriger. Det gamle baroniet har selvfølgelig også sitt spøkelse. Det er den siste Rosenkrants, baron Axel som går igjen, men nu skal det være lenge siden han har vist sig.

Det sterke inntrykk Rosendal fra gjort på Hauch, formet han som eldre slik: »Den egn hvori jeg dengang hadde mitt hjem, står endnu for mig som noget af det mest ophøiede, jeg i mitt liv har seet, hvorfor jeg heller aldri har kunnet glemme den, ja ingen schweitzer kan drages av en sterkere hjemve mot den bjergdal, hvori han er født, end min sjæl tidt både våker og i drømme er bleven draget tilbake til den stille fjeldeggen ved søen høit imot nord, hvori jeg dengang levede«.

Hauch har sikkert flere ganger vært på baroniet. Prestefamilien blev jo stadig invitert dit.

Det som har gjort sterkest inntrykk på ham er imidlertid baronens gravkapel i Rosendal kirke. Jeg gyste, skriver han, hver gang jeg så at kapellet blev åpnet, og dog fulgte jeg bestandig med og kastet et blik ned til den sorte skikkelsen i kisten, derpå skyndte jeg

mig op av hvælvingen og var glad, når jeg åndede frit igjen i det klare dagslys.

Den svarte skikkelsen er antagelig Maxmillian Rosenkrantz som hadde et hull i tinningen efter den drepende kulen han hadde fått i utenlandsk krigstjeneste.

Den unge Hauch er også dypt rystet av noget annet ved kirken. »Et andet tegn fra de svundne tider stod dengang tilbake på plassen foran kirken. Her var det opstillet et skremselbillede som skulde forestille en trehest. Den var sammentømret av tykke rødmalte bjelkestykker. På denne trehesten måtte de gjenstridige bønder av og til sitte op at ride i de gamle baroners tid, og den passet således kun slet til indskriften over slotsporten. Alle-rede i min barndom stod den blot der som et minde om de svundne tiders baroni, og var i en rekke av år ikke bleven brukt«.

Hauch har som gutt brukt øinene sine godt i Rosendal som han forlot i 1803 for å slå sig ned i Kjøbenhavn. Han blev en lærd mann og som professor ved Sorø akademi mange, mange år efter at han hadde forlatt Rosendal fikk han som elev en ung mann som skulle komme til å bli stamhusbesidder til Rosendal, stedet som den aldrende professor og dikter aldri hadde kunnet glemme: Marcus Gerhard Hoff Rosencrone. De blev venner for livet, og Hauch blev i 1867 invitert til baroniet av stamhusbesidderen. Det blev et rørende gjen-syn mellem dem, Hauch skrev en versifiseret hyldest til sin vert:

Neppe kan jeg fatte, jeg kan det neppe tro.
Jeg stod på samme sted, hvor som barn jeg
festet bo.
Det var de samme klipper, den selvsamme
strand.
Jeg hørte bølgen risle, som før ved elvens
rand.

Og Melderskin jeg skuet i stålgrå
panserserk.
Som hugget ut av marmor, så skjøn og dog
så sterk.
Og alle de andre fjelde der samlet her i
krans.
Leke med luftens tåker og solens stråleglans.

Det ytre var ei forandret, det gamle var
dog endt,
fast alle de mænd og kvinder jeg hadde
kjendt,

hvilede bak kirkemuren, ei fik jeg dem å se.
Dem hadde døden fellet med sin skarpslep-
ne le.

Da stod du ved min side, du rakte mig din
hånd.

Jeg merket du var en trofast med mig
beslektet ånd.
Du talte om svundne dage med mild og
venlig hu.
Du sagde: Der gives mænd som kan mindes
dig endnu.

Du førte mig rundt i dalen, jeg gjestet dit slot,

Der stod fast som fjellet og det var bygget godt.

Alle tiders merker hadde du rolig gjemt.

Skjønt fortiden var forsvundet, var den dog ikke glemt.

Hauch kom ikke alene til Rosendal. Han hadde sin hustru og barn med. Den gamle dikteren var spendt på sitt gjensyn med Rosendal. Han skildrer det slikt: »Det store Melderskin var nesten usynlig bak sin tåkekappe, men Nuten, det neststørste fjeld var i det minste halvt afsløret, og den hele dal med alle sine gårde, med sin høie kirke, med sine dunkle elleskove og sit præktige vandfald, begynde nu at utfolde sig for os, og selv gjennem regnen og tåken gjorde den et så mæktigt inntryk, at også min kone og mine barn måtte indrømme, at det var en af de skjønneste egne de hadde set i Norge, og at jeg ikke hadde gjort mig skyldig i overdrivelse, når jeg tidligere med stor berømmelse hadde talt derom«.

Hauch og hans familie hadde en strålende

tid i Rosendal. Stamhusbesidderen tok dem med både på rideturer og fisketurer og de drog også utover fjorden i baroniets vengebåt. Hauchs kone og barn besteg i selskap med stamhusbesitteren Melderskin, en flott prestasjon på den tid, da fjellet er nesten 1500 meter.

Familien var hele sommeren i Rosendal og den gamle dikteren fikk rik anledning til å gjenoplive sine barndomsminner.

På Malmanger prestegård stod Hauchs værelse lenge slik det hadde vært, mens dikteren bodde der som gutt, og det var en stor attraksjon for danske som besøkte Rosendal. Det er forandret nu.

Hoff Rosencrones nevø, Christian Weiss gikk igang med en innsamling for å få reist et minnesmerke over Hauch i Rosendal, men det blev ikke noget av og beløpet som kom inn står vistnok fremdeles på konto i Kvinnerad sparebank.

Idag er Hauch glemt i Rosendal. Ingen taler lenger om ham, dikteren som elsket Rosendal så høit, at han aldri kunne glemme sin barndom i den vakre bygden.

Edward Welle-Strand.

Justus Hartnack: Menneskerettigheder

grundlæggende politiske begreber og forhold i ny belysning. Forlaget i Haarby 1980.

Professor *Justus Hartnack* (S 30) har været vidt omkring i sit liv (se Soranerbiografier) og tilbringer nu sit otium Oxford. Herhar han fået tid til at skrive en interessant bog med ovennævnte titel, som han har sendt soranerbladet til omtale. Det ville være forkert (og også for svært!) at referere den i detaljer, for man skal læse den selv! Men de »afsluttende bemærkninger« giver hovedtankerne, hvorfor de gengives her i uddrag:

Meget har været skrevet om frihed og lighed og om politisk filosofi i almindelighed. Ikke desto mindre mener jeg, forhåbentlig ikke ubegrundet, at denne bog har sin berettigelse. Den forsøger at nærme sig de her behandlede problemer på en anden måde end den sædvanlige. Metoden, jeg har anvendt, har jeg helt enkelt kaldt *den negative metode*. Af metoden som sådan kan jeg ikke foregive at være skaberen, den har været anvendt tidligere. Resultatet af mine undersøgelser kan meget kort opsummeres således:

Der findes to grundlæggende menneskerettigheder: *Ethvert menneske, qua menneske, har frihed; og intet menneske må nogensinde behandles uretfærdigt*. Den sidstnævnte af disse to rettigheder er ubrydelig og ukrænkelig. Under ingen omstændigheder kan det være berettiget at behandle et menneske uretfærdigt. Den førstnævnte rettighed er i en vis forstand også ubrydelig og ukrænkelig. Thi selv om ethvert menneskes frihed tilsyneladende er begrænset af ikke at måtte begrænse

noget andet menneskes frihed, så er det kun tilsyneladende. Det er det, eftersom selve påstanden, at man ikke har frihed til at begrænse frihed, kan vises ikke at være en meningsfuld påstand. Det er også kun tilsyneladende en begrænsning af friheden dersom en stat, f.eks. gennem skatten, foranstalter en redistribuering med det formål at afskaffe nød af forskellig slags. Thi en redistribuering med et sådant formål kan man ikke begrundet gå imod, hvilket er det samme som at sige, at man akcepterer den. Der er følgelig ikke tale om at krænke menneskerettighederne her.

Med hensyn til begrebet lighed ses det, at lighed ikke er en menneskeret. Det er en menneskeret ikke at blive behandlet uretfærdigt, og da uligheder ofte er udtryk for en uretfærdighed, implicerer det, at sådanne uligheder må elimineres. En følge af den almindelige, men forkerte opfattelse, at lighed er en menneskeret, er egalitarianismen. En gennemførelse af egalitarianismen kan kun ske ved at krænke menneskerettighederne.

Den negative metode viser sig også frugtbar ved en analyse af retfærdighedsbegrebet. Grunden til, at der kan skrives og er skrevet adskillige værker om retfærdighedsbegrebet, uden at man er nået til enighed om en definition er, at man ikke har indset, at det er uretfærdighedsbegrebet, der har logisk prioritet. I intet konkret tilfælde drejer det sig om at finde, hvad der er det retfærdige, men derimod om, hvad der er eller vil være det uret-

færdige. I de enkelte konkrete tilfælde er det ofte umiddelbart indset, hvad det uretfærdige er eller vil være.

Jeg forventer ikke, at alle vil være enige med mig i mange af mine argumenter eller konklusioner. Måske mange vil være uenige. Men hvad enten man er enig med mig eller ikke, så mener jeg, bogen har den gavn, at den tvinger den, der læser den, til enten at acceptere eller forkaste argumenterne. I begge tilfælde tvinges læseren til at tænke dybere over så velkendte begreber som frihed, lighed og retfærdighed og flere andre; det er begreber, der er velkendte, men også begreber, man er tilbøjelige til at acceptere uden egentlig at have analyseret dem. Allerede derved, at den får læseren til at reflektere over dem, mener jeg, at bogen har sin berettigelse.

Red.

BREVKASSEN

Fra lektor Hemming Andersen, SAS, har vi modtaget følgende:

Kære Bodil!

Dit brev i sidste nummer af Soranerbladet har givet mig kuldegysninger.

Jeg havde den fornøjelse at have dig til bords ved Kongeballet og synes egentlig, at vi havde det ganske hyggeligt. Men nu tænker jeg med rædsel på, hvad du mon tænker om mig. Hvad mon jeg dog har underholdt dig med i retning af flokler, dumme bemærkninger og vittigheder, som end ikke ville kunne vinde indpas i et Otto Leisner show? Ved en festlig lejlighed er det jo ikke altid den dybsindige diskussion med kloge bemærkninger om dagens mange problemer, der flourer.

Og hvad mon du dog har tænkt ved det frygtelige vås, jeg underholdt med som taler for damerne ved Soransk Samfunds årsfest? Uha, jeg gyser!

Men skal vi være alvorlige, så lad os dog være det for en stund. Kender du den kategori af kvinder, som ikke bidrager til landets arbejdsløshed, som ikke belaster vuggestuer og børnehaver, men som alligevel gennem familiens indkomst og skat bidrager til, at der kan betales arbejdsløshedsunderstøttelse og ydes bidrag til børneinstitutioner, og som arbejder for ca. 16.000 kr. om året, nemlig det beløb, som deres mænd må trække fra på selvangivelsen som såkaldt hustrufradrag? Hvor er i dag kvindesolidariteten med den hjemmearbejdende husmoder?

Der skal ikke her lymde eet ondt ord om kvindefrigørelse og kvindernes øgede selvstændighed, men der ER altså en glemt gruppe, som stadig tæller nogle få hundrede tusinde, og som kvinder og mænd i fællesskab burde tænke på og skaffe bedre økonomiske kår.

Måske var det ikke mindst dem, Palle tænkte på med sin tale ved Kongeballet, for det er nok de kvinder, som hans og min genera-

tion kender bedst gennem et langt liv, og som vi virkelig føler grund til at takke, og som er en væsentlig årsag til, at tresserne blev »glade« og dannede grundlaget for den levestandard, vi har i dag. Hvis det var tilfældet, kan vi måske blive enige om, at hans ord ikke var så malplacerede endda!

Tænk, at det ærværdige Soranerblad skulle blive et debatblad! Men det er måske ingen skade til. Jeg vil i hvert tilfælde gerne slutte mig til det kor, der udtrykker glæde ved medmenneskene uanset køn og status. Af og til kan ethvert kor kikke en strofe, men bør man ikke kunne tilgive det? »Viljen ser Vorherre på«, skrev Ingemann – og så kan vi andre vel også?

Venlig hilsen, jeg glæder mig til vort næste samvær og løber gerne risikoen.

Hemming Andersen.

Soranske dødsfald

CARL SOFUS LUDVIG ENGELL (R 05)
6. august 1888–30. december 1981

FIEMMING KIØRBOE (R 26)
24. marts 1910–1. januar 1982

GUNNAR KNUDSEN (R 26)
30. maj 1910–15. januar 1982

POVL REITZEL (S 33)
3. november 1915–10. december 1981

SVEND FRIIS (S 26)
12. juli 1906–februar 1982

RASMUS GULSTAD RASMUSSEN (R 41)
15. juni 1924–29. januar 1982

PREBEN JESSEN (R 18)
11. februar 1902–12. marts 1978

ELLEN KISBYE HANSEN (R 09)
28. juni 1892–17. januar 1982

Gunnar Knudsen (R 26)

Den tidligere leder af det daværende aktieselskab Importøren, direktør Gunnar Knudsen, er død, 72 år. Gunnar Knudsen var købmandsøn fra Ringe på Fyn. Han havde sin skolegang på Sorø Akademi og fik herefter en grundig handelsuddannelse dels herhjemme, dels i England, Tyskland og USA. I 1931 blev han knyttet til salgs- og reklameafdelingen i det dengang nystiftede Dyrup & Co. Senere var han en periode direktør fra Aktieselskabet De Danske Tapetfabrikker, og han havde været formand for Dansk Tapetfabrikantforening. I 1956 blev han direktør for den store handelsvirksomhed, Aktieselskabet Importøren. Gunnar Knudsen beklædte denne post, indtil han sidst i 1960'erne måtte trække sig tilbage på grund af svigtende helbred.

Gunnar Knudsen var i mange år medlem af Soransk Samfunds bestyrelse.

Berlingske Tidende, 21/1 1982.

Runde fødselsdage i marts 82

Soransk Samfund lykønsker følgende kammerater, der har rund fødselsdag i marts 1982:

1. Kaptajn Vagn Dahl (f. 1932, R 49), Tinevej 20, 3060 Espergærde.
1. Ester Pedersen (f. 1932, S 50), Charlotteager 68, 2. th., 2640 Hedehusene.
2. Landsretssagfører Christian Kall (f. 1897, S 16), Ydunsvej 20, 8230 Åbyhøj.
3. Fhv. sognepræst Edvard Ernsten (f. 1912, S 32), Baunevej 10, 8361 Hesselager.
6. Dyrslæge Kai Mackeprang Wilkens^a (f. 1897, A 13), Niels Ebbesens Vej 9, Ndr. Hornbæk, 8900 Randers.
6. Godsejer Claus greve Ahlefeldt-Laurvig-Bille (f. 1932), Egeskov, 5772 Kværndrup.
8. Ekspeditionssekretær, cand. jur. Erik Daniel Hansen (f. 1922, S 40), Skovfryd 9, 2800 Lyngby.
8. Læge Niels Brohm (f. 1932, S 50), Lægeboligen, 7884 Fur.
8. Lektor E. Hjarnø Petersen (f. 1907), Søhegnet 10, Pedersborg, 4180 Sorø.
10. Major Kaj Færregaard (f. 1932, S 51), Havnevej 3, 4760 Vordingborg.
12. Skoleinspektør Jørgen Elkær-Hansen (f. 1907, A 25), Th. Philipsens Vej 19, 2770 Kastrup.
14. Tandlæge Holger Christensen (f. 1902, R 18), Kongebakken 6, 4000 Roskilde.
14. Overpolitibetjent Ernst Tangdal (f. 1922, R 38), Pilevang 12, 2980 Kokkedal.
16. Farmer Erik Pedersen (f. 1922, R 38), Hatton Farm, Langstanton, Cambridge, England.
18. Skovrider, dr. agro. Michael Schaffalitzky de Muckadell (f. 1922, S 40), Brobygaard, Brobyværk, 5672 Broby.
21. Overlærer Axel Depping (f. 1922, S 41), Rundgården 26, 2860 Søborg.
22. Politiasistent Mogens Brix (f. 1912, R 28), Lundevej 19 2100 København Ø.
22. Direktør Torben Jarlbæk (f. 1932, A 48), Tracinto Ltd., Wilmar Place, Bexton Lane, Knotsford, Cheshire, England.
23. Overlæge, dr. med. Per Pærregaard (f. 1922), Sundvænget 43, 2900 Hellerup.
24. Overlærer Olga Andersen (f. 1897, S 16), Dr. Sofiesvej 66/179, Herslev, 4000 Roskilde.
24. Seminarielærer Børge Sibbern (f. 1912, R 28), Skovvej 33, 4291 Ruds Vedby.
26. Civilingeniør Svend Willert (f. 1912, S 30), Pølemosen 17, Annisse, 3200 Helsingør.
27. Tage Birck, (f. 1897, S 16), 221, 26. Street South, Lethbridge, Alberta, Canada.
27. Lektor, cand. mag. Hans Rævskjær (f. 1912, S 30), Vester Altanvej 36, 8900 Randers.
27. Tegner Bent Worm-Mortensen (f. 1922), Ulrikkenborg Plads 1, 2800 Lyngby.
31. Orlogskaptajn Leif Rostgaard Sørensen (f. 1932, S 51), Sankt Pauls Plads 1, 2. tv., 1314 København K.

Soranerfrokosten

den første torsdag i hver måned.

Sted: Restaurationen, Allégade 10, 1. sal, København F.

Tid: Kl. 12.15.

Tilmelding nødvendig, helst dagen før, men senest samme dag og inden kl. 11! 3 stk. smørrebrød a 15 kr. er standard, men antal kan ændres ved tilmeldingen. Telefon: (01) 21 14 92.

Frokosttaler i marts

Arkivar dr. phil. *Gustav Henningsen* (S 53) taler om hekse, folkeminder og inkvisition.

i april

Annette Petersen (S 77) taler om at læse humaniora i en nedskæringstid og blive kandidat i en arbejdsløshedstid.

MEDLEMSKONTINGENTET

er af bestyrelsen fastsat til 75 kr. for året 1982. For junormedlemmer fra og med årgang 1975 samt for medlemmer, der er fyldt 67 år, dog kun 40 kr. Medlemmer, som aftjener deres værnepligt, er kontinfrat år, når meddelelse herom gives til:

SORANSK SAMFUND: Kassereren
Civilingeniør S. Kamman
Tobaksvejen 10, 2880 Søborg
Postgiro 4 00 17 10 (01) 69 11 44

NB! UDLANDSMEDELMEMER

Medlemmer bosat i det øvrige UDLAND bedes tilsende os en check trukket på en dansk bank og lydende på danske kroner (det koster ellers samfundet d. kr. 20,00 at indløse en check). Denne indbetaling må gerne komme kassereren i hænde uden yderligere opfordring, hvorved Samfundet sparer tid og penge til opkrævning.

HENVENDELSER vedrørende:

SORANSK SAMFUND stiles til:
Overlæge Palle Taarnhøj
(Soransk Samfunds formand)
Københavns Amts Sygehus
2800 Glostrup
(02) 96 43 33, lokal 476
Næstformand, lektor mag. art. Thyge Winther-Jensen
Brogården, Lønholt
3480 Fredensborg
(01) 11 87 65 og (02) 28 29 31

Legatansøgninger stiles til:

SORANSK SAMFUND
og sendes til:
Stiftamtmand Ole Perch Nielsen
Drabæksvej 7, Bløvsrød
3450 Allerød, inden den 15. januar.

SORANERBLADET: Redaktion

Svend Ranvig
Kongebrovej 28
4180 Sorø
(03) 63 08 57 (bedst 18-19)

SORANERBLADET: Administration

Direktør Finn Harlang
Dronningens Tværgade 30, 1302 København K.
(01) 13 86 66
Sorø Bogtrykkeri ApS (03) 63 05 75